

Hak ve Sorumluluklarımız

Kazanım Ders Notu - 3

» Bireyler, Gruplar ve Sosyalleşmek

- Toplumu oluşturan ve kendine has özellikleri olan insanların her birine **birey** denir.
- Görüşleri, amaçları, çıkarları bir olan kişiler bütününe **grup** denir.
- Yaşamımız boyunca içinde bulunduğumuz gruplara ailemiz, arkadaşlarımız ve akrabalarımız örnek olarak verilebilir.
- Aile, toplumun en küçük birimi olarak kabul edilmektedir.
- Bireyin içinde yaşadığı toplumun bir üyesi olma sürecine **sosyalleşme** denir.
- Okula gittiğimizde arkadaşlarımızla selamlaşmak, onların hatırını sormak sosyalleşmeye örnektir.
- Sosyalleşen bireyler, kendi kararlarını kendisi alabilen kişiler hâline gelir.
- Bu da kişilere ortak hareket edebilme ve iş birliği yapabilme becerileri kazandırır.
- Toplumsal yarar sağlamak veya bir ürün üretmek amacıyla oluşturulmuş yapılara **kurum** adı verilir.
- Toplumda yaşayan bireyler, hizmet veren çeşitli kurumlar sayesinde ihtiyaçlarını karşılar.
- Aile, hem kurum hem de grup olarak kabul edilir.

» Rollerimiz, Haklarımız ve Sorumluluklarımız

- Rol:** İnsanların yer aldıkları gruplarda bazı görevleri vardır. Grup içinde üstlenilen bu görevlere **rol** adı verilir.
- Örnek:** Ailede çocuk, kardeş olmak sınıfta öğrenci olmak, müzik grubunda solist olmak vb.
- Bir insan aynı anda birden fazla role sahip olabilir. Çünkü insanlar içinde bulundukları gruplara göre farklı roller üstlenirler.
  - Rolümüz, içinde bulunduğumuz gruba veya kuruma göre değişebilir. Örneğin bir çocuk evde evlat, abi, kardeş ve çocuk rolünde olabilir.
- Hak:** Yasal veya toplumsal olarak bireylere tanınan yetki ve kazançlara denir.
- Örnek:** Eğitim ve öğrenim hakkı, sağlık hakkı, bir ailede yaşama hakkı vb.
- Toplum içinde yer aldığımız grup ve kurumlarda üstlendiğimiz rollere bağlı olarak çeşitli haklarımız vardır.
  - Birey olarak içinde bulunduğumuz toplum düzeni bize bazı haklar sağlar. Tıpkı içinde bulunduğumuz grup ve kurumların bize çeşitli haklar sağlaması gibi.
  - Diğer yandan her insanın sahip olduğu temel hak ve özgürlükler de vardır.
  - Bunlar; yaşama hakkı, kişi dokunulmazlığı hakkı, eğitim ve öğrenim hakkı, sağlık hakkı, din ve vicdan özgürlüğü, düşünce ve ifade özgürlüğü vb. dir.
  - İnsan hakları dokunulmaz, devredilmez ve vazgeçilmez özelliklere sahiptir. Bu nedenle bu haklar hiçbir şekilde insanın elinden alınamaz.

Sorumluluk: Bireyin yaptığı davranışların sonuçlarını üstlenmesidir.

Örnek: Trafikte kurallara uymak, odamızı toplamak, elimizdeki çöpü çöp kovasına atmak vb.

- Herkesin, içinde bulunduğu gruba ve kuruma göre çeşitli sorumlulukları vardır.
- Bir öğrencinin kendisine, ailesine, okuluna ve topluma karşı sorumlulukları vardır.
- Öğretmenin derse hazırlıklı gelmesi, öğrencinin ödevini yapması, hizmetlinin okulu temizlemesi sorumluluk örneğidir.
- İçinde bulunduğumuz gruplara ve kurumlara karşı sorumluluklarımızı yerine getirdiğimizde mutlu, sevilen ve saygı duyulan bir birey oluruz.